

Mededelingenblad

Nederlandse

Werkgemeenschap

voor

Individual Psychologie

36^e Jaargang nr.3

April 1988

Redactie: Mustangstraat 28

3151 GN Hoek van Holland

Nederlandse Werkgemeenschap voor Individual Psychologie.

Sekretariaat: Raphaëlstraat 18 ^I
1077 PT Amsterdam.

Postgiro 476400 t.n.v. Ned. Werkgemeenschap voor
Individual Psychologie.

Ereleden:

Mw. L.M.C. Richard-Stuurman, Den Haag.
Hr. J.H. Richard, Den Haag.

Tijdelijk redaktie adres:

Mustangstraat 28
3151 GN Hoek van Holland.

Het leven is zo eenvoudig,
maar de mensen hebben het zo
vreemd en ingewikkeld gemaakt.

Louis Couperus,
16 juni 1863.

Nederlandse Werkgemeenschap voor Individual Psychologie.

BESTUUR:

Gerard Kulker, voorzitter.
Mustangstraat 28, 3151 GN Hoek van Holland.
Tel. 01747 - 3562

Dien Strobosch - van Duyne, sekretaris.
Raphaëlstraat 18 ^I, 1077 PT Amsterdam.
Tel. 020 - 794363

Vakature: penningmeester !

Jeanette Noordenbos, 2^e sekretaris.
Goeverneurkade 32, 3274 KJ Voorburg.
Tel. 070 - 861674

Prof.dr. Cyriel De Keyser, kursus.
Ped. Instituut. Vesaliusstraat 2, 3000 Leuven. België.
Tel. 09 - 32 - 016 - 233941

Ger van Eldert, toekomstig sekretaris.
van der Veerelaan 29 B, 1181 PZ Amstelveen.
Tel. 020 - 414462

Annemarie Schoute - Augustijn, vertegenwoordiger kursus.
Park Leeuwenberghlaan 18, 2267 BN Leidschendam.
Tel. 070 - 900940

Vakature: redaktie mededelingenblad !

Verzorging mededelingenblad:
Hr. J.A. de Zwart,
Graaf Janlaan 21, 3708 GH Zeist.
Tel. 03404 - 13205

De gezinsveranderingen verliepen gestaag.
Hun kind kreeg vriendjes, werd spontaner enzovoort.
Een plezierige bijkomstigheid voor hen bij deze vorm van
therapie was dat ze als ouders niet hoefden te wachten en
die tijd te doden tot de therapie van hun kind voorbij was.

Helaas is stotteren nog een veel te slecht onderkend pro-
bleem. En is er veel voorlichting en baanbrekend werk in
deze nodig.
De Stichting tot Voorlichting over Stotteren (S.V.S.) houdt
zich hier in Nederland mee bezig.

.....
UIT DE KRANT GELICHT.

Het Alfred Adler Instituut in Tel Aviv is onlangs gestart
met een voor Israel uniek experiment: groepstherapie voor
werkelozen.

De therapie ondersteunt de werkeloze in emotionele zin
met het moeilijke en moeizame proces van verwerking van
het ontslag en de daarop volgende werkeloosheid.
Onderzoek in Israel wijst uit, dat mannen die langer dan
negen maanden zonder werk zijn een grote kans hebben, of
beter gezegd een groot risico lopen op een echtscheiding.
Daarnaast zijn er onvermijdelijke emotionele problemen zo-
als depressies en psychosomatisch lijden.
De groepstherapie probeert te bevorderen dat in het gezin
de problemen van de werkeloze openlijk besproken worden.
Onder andere kunnen daarom gezinsleden van de werkeloze
deelnemen aan de groepstherapie.

Aktiviteiten zomer 1988.

10 tot 17 juli 1988:

15^e jaarlijks, cross-cultural communication workshop.
Te: Chatenay - Malabry in Frankrijk. (nabij Parijs)

Deze workshop is gebaseerd op de "person-centered approach"
(Rodgers). Zij richt zich op de persoonlijkheidsontwikke-
ling voor ieder, die werkzaam is in onderwijs, maatschap-
nij, politiek, bedrijf en "mensbegeleiding".

Inlichtingen en aanmeldingen:

Mieke van Schaik - Verlee
Dennenlaan 34,
4631 BH Woensdrecht.
tel. 01646 - 12222

17 tot 30 juli 1988:

Icassi summer Institute.
Deze keer in Griekenland op het eiland Chios.

Nadere informatie:

Ger van Eldert
van der Veerelaan 29^b
1181 PZ Amstelveen.
tel. 020 - 414462

.....
Heeft U er ooit aan gedacht om eens iets in ons blad te
schrijven ?
Het lijkt ons leuk een artikelen reeks te starten over hoe
ieder van ons de I.P.gedachte gestalte geeft in werk, ge-
zin of dagelijks leven.

Als U hiervoor voldoende kopy levert, zit daar zeker een leuke reeks artikelen in.

Doet U het !?

Kopy graag op het redaktie-adres voor 1 augustus 1988.

De redaktie.

TER NAGEDACHTENIS.

Op 27 november 1987 kwam mevrouw Toke Oostveen door een noodlottig ongeval om het leven. Ze was 57 jaar oud. Toke Oostveen was vele jaren lid van onze werkgemeenschap. Nadat ze de cursus had gevolgd, bleef de Individual Psychologie haar belangstelling houden.

Op het laatste symposium was ze nog aanwezig.

Ze was bescheiden en viel niet op. Mensen, die haar van nabij hebben gekend, weten dat ze attent, meelevend en zeer trouw was.

Gemeenschapsgevoel was voor haar niet alleen een theoretisch begrip. Ze heeft er in haar leven naar gehandeld.

Ze heeft, om een voorbeeld te noemen, met ontroerende trouw jarenlang een langdurig zieke bezocht.

Ook ik persoonlijk heb haar medeleven mogen ondervinden.

De warmte, die zij anderen gaf, is van blijvende waarde.

Alie Huisman.

Op vierjarige leeftijd begint het kind moeilijker te spreken en soms zelfs te hikkelen.

Een kompliserende/verwarrende faktor hier is de verhuizing van west Nederland naar Friesland. Dit betekende immers een overgang van nderlands naar fries gaan praten.

Konsultatie van de huisarts levert de ouders op, dat veel kinderen in de kleuterleeftijd moeilijk spreken. En dat gaat doorgaans vanzelf over.

Het hikkelen neemt echter alleen maar toe. Dus gaan de verontruste ouders opnieuw naar hun huisarts, die hen echter tot geduld maant !

Moeder gaat zich echter alleen maar meer aan de spraak van haar kind irriteren. Zij probeert de konfrontatie met dit gedrag te ontlopen door haar kind niet aan te kijken tijdens het praten.

Haar kind heeft in die tijd geen vriendjes. Ze merkt zelfs op dat andere moeders niet willen dat hun kind met die van haar speelt. Misschien gaan die anders ook wel stotteren ! De kleuterjuf is de eerste, die benoemt dat hun kind stottert.

Er is echter nog 3 keer een bezoek aan de huisarts nodig, eer die inziet dat logopedie hier geïndiceerd is.

De ouders reageerden erg verbaasd, toen bleek dat zij mee moesten doen in de therapie. Er was toch iets met hun kind !? Dat was tenminste eindelijk erkend.

Het kostte deze ouders de nodige moeite eer ze omschakelde en mee wilden doen.

Eenmaal in de oudergroep deed het hen goed veel van hun problemen bij andere ouders te herkennen. Het werd zelfs plezierig om er bij te mogen zijn. Zowel voor ouder als kind.

vestigen dit.)

Maar het stotteren gaat niet over. Het probleem wordt zelfs alleen maar erger. En als het joch zes jaar is, irriteert het stotteren zijn moeder zo, dat zij haar zoon alleen nog maar als stotteraar kan zien.

In die fase ontstaat het contact met Ineke Mulder. Noodgedwongen doen de ouders vanwege de ernstige, gespannen situatie thuis mee in de therapie zonder de konsekventies hiervan de overzien.

De opdracht aan de ouders om hun kind te observeren, droeg bij aan de bewustwording van hun probleem.

Bepaalde hoofdstukken uit "Kinderen dagen ons uit" spraken erg aan. Met name die op hun eigen situatie van toepassing waren. Men ziet zo in wat men mis doet.

De therapie heeft als konsekventie gehad, dat men meer als eenheid is gaan functioneren. Maar dat is niet zo simpel gegaan als hier omschreven.

Met name de gedragsveranderingen bij een ieder en de inbreng die het kind in het gezin gaat krijgen, kan in het begin lastig zijn.

De wereld van het zorgenkind wordt groter. Het gaat buiten om straat spelen en loopt bepaalde risico's. Als beschermende ouder is dat erg wennen ! Men wordt daarmee gedwongen om zelf mee te veranderen en de houding van de overbezorgde ouder, die alles voorkomt en doet, los te laten.

Het einde van de therapie betekende dan ook, dat alle gezinsleden waren meeveranderd !

II

Dit gezin bestaat uit drie kinderen, waarin de jongste stotterproblemen gaat geven. Alle kinderen zijn veel ziek. Zwakke orgaan: veel middenoorontstekingen.

Verslag van de lezing d.d. 24 oktober 1987:

HET KIND ALS BOUWER VAN DE TOEKOMST.

Door: Ger van Eldert.

De kwaliteit, soliditeit en schoonheid van een gebouw worden bepaald door de kwaliteit van de gebruikte materialen; door het vakmanschap van de bouwers en door de artistieke kwaliteit van de architect.

Als wij onze samenleving vergelijken met een gebouw, dan blijkt het niet zo moeilijk om ernstige kritiek te uiten op de kwaliteit, soliditeit en schoonheid van het gebouw dat samenleving heet.

Het gebouw van onze toekomst, hoe onze samenleving er in de toekomst zal uitzien, zal door na ons komende generaties worden bepaald. Die generaties zullen dat gebouw optrekken. Maar wij zijn het, die ze de bouwstenen zullen aanreiken.

Wanneer wij in de toekomst kijken en proberen de gestalten van de komende dingen te onderscheiden, tekenen er zich slechts een paar scherp en duidelijk af. Dit zijn dan voornamelijk aspecten van de fysieke omgeving. Wat betreft de mensen is de toekomst gehuld in nevelen. Wat zal er over een X-aantal jaren van de mensen zijn geworden ? Zullen zij in vrede kunnen leven of blijkt de aarde te zijn veranderd in een nucleaire vuilnisbelt ? Zullen zij in redelijke welvarendheid kunnen leven of zullen hongersnood en epidemieën hun tol hebben geëist ?

Welke zeden, waarden, normen en gedragsregels zullen bepalend zijn voor de menselijke relaties ?

Zullen er nog democratieën zijn of alleen dictatoriaal geregeerde staten ?

Wij weten het niet. Niemand kan met zekerheid een antwoord geven.

De onzekerheid is een deel van de natuur. De toekomst wordt steeds opnieuw geschapen en is nooit gelijk aan wat hij was. De toekomst moet door iedere nieuwe generatie opnieuw worden gecreëerd.

Daardoor is de toekomst van de menselijke samenleving onvoorspelbaar en onzeker. Onze pogingen voorspellingen te doen, resulteren slechts in het projecteren van wazige beelden in een dichte mist.

Naar gelang ons karakter, onze ervaring en onze vooroordelen, kunnen deze beelden bedreigend en somber zijn. Maar het kunnen ook vrolijk gekleurde en gelukkig makende projecties zijn.

Onze kinderen zullen door hun daden beslissen over de werkelijke vorm van de komende wereld.

Onze opvolgers, de kinderen van nu, zullen een wereld bouwen, waarin onze en hun idealen beter worden verwezenlijkt dan gebeurt in de wereld zoals wij die kennen.

Massa-media informeren binnen de kortste keren de wereld tot in zijn verste uithoeken. Het nieuws dat tot ons komt, geeft meestal geen aanleiding tot vreugde. Veeleer tot zorg en vrees.

Wij, volwassenen, hebben moeite om alles, wat op ons afkomt, te begrijpen en om dit verstandelijk en emotioneel te ver-

De therapie, die Ineke Mulder geeft, is een zeer ingrijpende en intensieve therapie voor alle betrokkenen.

Een tweetal praktijksituaties:

I

Het stotteren van de zoon irriteert zijn ouders mateloos. Homeopathische hulp en medikatie brengen geen enkele verlichting. Integendeel, het kind blijft erg gespannen; valt in herhalingen bij het spreken; spreekt met zijn hand voor zijn mond; doet zijn ogen dicht. De mond motoriek is slecht ontwikkeld en hij spreekt nasaal.

Het kind werkt slecht bij de aangeboden hulp.

Opvallende anamnese gegevens:

Zwakke orgaan: De zoon is veel verkouden en heeft verschillende keren een oorontsteking. Hij krijgt daarom extra kleding aan en is vaak bij zijn moeder in de buurt.

Kinderrij : Als hij 3 jaar is, wordt zijn zusje geboren. Die heeft eveneens veel aandacht nodig en huilt geregeld hevig.

School : Als de zoon drie en een half jaar is, kan hij naar de peuterschool en daar wordt dankbaar gebruik van gemaakt. Het valt de leidsters op dat hij nog veel alleen speelt. Naar de kleuterschool wordt hij niet meer gebracht. Daar komt voor het eerst het stotteren voor.

De kleuterjuf geeft aan dat veel kinderen in een bepaalde fase dat doen. Dus niet te veel aandacht aan schenken. (Ook burens be-

zen.

Samenwerking met de school:

Aan de school wordt gevraagd aan te geven hoe het kind daar funktioneert.

De ouders worden van dit overleg in kennis gesteld.

De school wordt geadviseerd:

- behandel het kind gewoon,
- geef het gewoon zijn/haar beurtten,
stel geen te hoge eisen.

Een stotterend kind heeft wel ekstra ondersteuning nodig bij het leesprogramma en -oefeningen.

De behandeling van Ineke Mulder gebeurt doorgaans onder schooltijd. Vanuit de school zijn daar geen bezwaren tegen.

Het resultaat van de logopedische hulp is sterk afhankelijk van de inzet van de ouders.

De spanning thuis over het stotteren moet verlagen, zodat in het gezin een zekere rust weerkeert. Valt deze spanning van het kind af, dan komt de verbetering op gang.

De ouders krijgen er zo weer zin in om met hun kind om te gaan.

Een enkele keer doen zich ernstige komplikaties voor, die minder eenvoudig zijn op te lossen. Een psychologische of pedagogische hulp via de schooladviesdienst kan dan een uitweg bieden.

De gekompliseerdheid van de problematiek neemt de laatste jaren wel toe onder invloed van de veranderde gezinsnorm. Met name de toename van het aantal echtscheidingen, nieuw partner e.d. is hierop van invloed.

werken.

Dit geldt niet voor kinderen. Hun geest is nog niet gevormd naar versleten modellen. Zij zijn vrij om nieuwe vormen te schenken, vormen die beter passen in de toekomst.

De Libanese filosoof en dichter Kahlil Gibran zegt dit aldus: Uw kinderen zijn uw kinderen niet.

Ze zijn de zonen en dochters van het verlangen van het leven naar zichzelf.

Ze komen door u, maar zijn niet van u en hoewel ze bij u zijn, behoren ze u niet toe.

U kunt hen uw liefde geven, maar niet uw gedachten, want ze hebben hun eigen gedachten.

Ge kunt hun lichaam een tehuis geven, maar niet hun ziel, want hun ziel woont in het huis van morgen

dat ge niet kunt bezoeken, zelfs niet in Uw dromen.

Ge kunt proberen aan hen gelijk te zijn,

maar probeer niet hen aan u gelijk te maken.

Want het leven gaat niet achteruit en blijft niet bij gisteren stil staan.

Ge zijt de boog waarmee uw kinderen als levende pijlen worden afgeschoten.

Laat de kracht van die boog in de hand van de schutter vreugde verwekken.

In de toekomst zullen zeker nieuwe manieren van denken, nieuwe houdingen tegenover de medemens, nieuwe onderlinge relatievormen een rol gaan spelen.

Het zijn wij en onze opvolgers, de kinderen van vandaag, die de vage, in de mist geprojecteerde beelden moeten ver-

duidelijken.

Op óns komt het aan. Op de daden, die wij verrichten en op de beslissingen die wij nemen. De toekomst van de mensheid zal door ons worden gemaakt.

Wij zullen de kinderen de kans moeten geven om, als volwassenen, vorm te geven aan het leven in de 21e eeuw.

Wij zullen hun de kans moeten geven om hun mogelijkheden te ontwikkelen.

Opvoeding van kinderen is altijd gebaseerd geweest op traditie. De traditionele manier om kinderen op te voeden, is ons overgeleverd vanuit een autocratisch verleden.

Onze huidige maatschappijstructuur echter wordt gekenmerkt door een democratische evolutie.

Dat betekent dat het kind de traditionele methoden, die in de opvoeding worden gebruikt, niet meer aanvaardt.

De traditionele methoden worden o.a. gekenmerkt door:

- het uitoefenen van macht,
- de baas spelen, domineren,
- het kind met scherpe stem toespreken,
- druk uitoefenen,
- medewerking eisen,
- ik zeg je wat je moet doen,
- straffen,
- ik beslis, jij gehoorzaamt.

Wij kunnen ons afvragen of wij met de oude opvoedingsmethoden onze kinderen bouwstenen van een goede kwaliteit meegeven. Bouwstenen, waarmee zij kunnen bouwen aan een betere toekomst van de mensheid.

Begleiding aan het kind:

De logopedische hulp gebeurt apart of in een groepje van ongeveer 5 kinderen.

Getracht wordt ook hierbij één of beide ouders aanwezig te hebben.

- Als eerste wordt het kind geleerd om te durven stotteren. Zo wordt de spreekangst gereduceerd, omdat stotteren mag. In het groepje ontdekken kinderen de verschillen in het stotteren bij elkaar. Kunnen hier soms samen hartelijk om lachen.
- Bepaalde spreekoefeningen en praatspelletjes (poppenkast bijvoorbeeld).
- Bewegen op muziek en het ervaren van ritme in beweging en spraak. (O.a. ontspanningsoefeningen.)

Er wordt zo één uur flink gewerkt. Dan is er koffie voor de ouders en een moment voor hen om met elkaar te praten. Voor de kinderen is er limonade en ruimte voor een speelkwartier.

Daarna begint het serieuze werk weer.

In de individuele therapie wordt aandacht besteed aan:

- ontspanning,
- oefenen in spelvorm,
- oefenen van de mondmotoriek,
- werken met en aan het lichaam en lichaamsschema,
- ademgolfoefeningen e.d.

Het kind krijgt ook bepaalde oefeningen mee naar huis !

Er is één ding waarin Ineke Mulder bekend tegen Dreikurs in te handelen. Na elke les krijgt het kind een plaatje. En 6 plaatjes betekenen dat het kind een kadootje mag klie-

Wegkijken, zuchten en dergelijke.

- Hoe erg neemt het stotterprobleem de ouders in beslag ?
- Waar schiet de ouder te kort t.a.v. het kind ?
Onderbreekt men het kind. vult men snel aan.
Enzovoort.

Wanneer de ouders in de groep deze ervaringen uitwisselen, merken ze dat ze dezelfde problemen hebben. En ondersteunen elkaar.

Als handleiding voor de ouders gebruikte Ineke Mulder "Kinderen dagen ons uit." Nu dat boek niet meer voorradig is (geen herdruk), gebruikt ze "Praktisch ouderschap".
Wat wordt vanuit de I.P. (o.a. Dreikurs) gebruikt ?

Begeleiding aan de ouders:

- De ouders worden begeleid om thuis te komen tot een democratische gezinsstructuur. Het moet thuis weer plezierig worden. De gezinsstructuur dient te harmoniseren, evenals de atmosfeer en de samenstelling. (O.a. door het fenomeen gezinsraad.)
- Een stotterend kind is vaak een ontmoedigd kind. De ouders moeten daarom leren hun aandacht om te buigen naar bemoedigende momenten.
- Daartoe moeten de ouders de doelgerichtheid in het gedrag van hun kind leren onderkennen. Als doel van stotteren is aandacht trekken favouriet. Maar het komt zeker ook voor dat kinderen middels dit gedrag iets terug doen, soms zelfs in een bepaald opzicht wraak nemen.
- Wanneer wordt opgemerkt dat in de groep de dingen, die een bepaald ouderpaar betreffen, onvoldoende aan bod komen, worden de ouders apart genomen.

Ook al hebben wij te maken met voor de hand liggende en begrijpelijke reacties van de volwassenen, dan is het goed ons af te vragen of kinderen met deze door de traditie overgeleverde reactie écht geholpen is.

Krijgen zij bijvoorbeeld hiermee inzicht in hun eigen gedrag ?

Leren zij hiermee op een juiste manier om goede intermenselijke relaties op te bouwen en zich aan te passen aan de situaties, die zich in het dagelijks leven voordoen ?

Wij verwijten vaak kinderen dat ze zich slecht gedragen. Of dat ze op school hun best niet willen doen. Of dat ze niet flink genoeg aanpakken.

Met zulke verwijten wordt een kind echter niet geholpen. Wij laten het in de kou staan ! Wij reiken het geen bouwstenen aan om aan zichzelf en aan de toekomst te bouwen. Wij verliezen uit het oog dat het de volwassene is, die zo in het kind zijn onbekwaamheden, zijn verwarring en zijn rebellie veroorzaakt.

Het is de volwassene, die zo schade berokkent aan het karakter van het kind en die het berooft van zijn vitale impulsen.

Hoeveel menselijke energie en hoeveel potentieel gaat er verloren ten gevolge van aloude misvattingen !

De struikelblokken, die de volwassene legt op de weg van het kind naar de ontwikkeling van zijn individualiteit, van zijn karakter en van zijn intellect, zijn er vele. De mate waarin deze obstakels een gevaar opleveren, is afhankelijk van de veelvuldigheid waarop de volwassene zijn toevlucht neemt tot die obstakels. De veelvuldigheid waar-

op hij als het ware gewapend is tegen het kind.

In feite is op zulke momenten in de opvoeding sprake van de primitieve strijd tussen de sterke en de zwakke.

In de opvoeding en in het onderwijs golden tot dusver maar al te vaak twee alternatieven: toegeeflijkheid (laat-maar-groeien) en strengheid.

Men meent wel dat de gulden middenweg tussen deze twee alternatieven het antwoord zou kunnen zijn op de vraagstellingen waarmee wij in opvoeding en onderwijs zitten.

In toenemende mate blijkt dat niet het geval te zijn.

Onze opvoedingsmethoden hebben geen effect meer op hedendaagse kinderen. Zij hebben afgedaan.

En de laat-maar-groeien situatie geeft de kinderen ook geen zekerheid, veiligheid en geborgenheid.

Het is de volwassene, die nieuwe wegen moet inslaan.

Het is de volwassene, die zichzelf te discussie moet durven stellen.

Hoe dikwijls leggen wij struikelblokken op de weg van het kind naar zijn ontplooiing tot volwassenheid ?

Hoe dikwijls stellen wij het kind, dat aan zijn toekomst bouwt, teleur ?

Hoe vaak geven wij het kind een bittere pil te slikken ?

Hoe vaak geven wij het kind de kans om de schoonheid van het leven te aanschouwen ?

Het kind zal gestalte moeten geven aan de toekomst.

Wij, de volwassenen, moeten ons afvragen op welke wijze wij de voorwaarden scheppen waaronder het kind deze taak

gaan, wordt het kind onderzocht in het bijzijn van de ouders. (Zij heeft een voorkeur voor aanwezigheid van beide ouders en oefent daar enige druk op uit.)

Daarna geeft zij advies over wel of geen behandeling.

Wanneer een jong kind zich niet bewust is van zijn stotteren, komt zij thuis op bezoek. Zij observeert het kind dan in zijn spel met bijvoorbeeld een vriendje en maakt bandopname van de spraak.

Door de ouders wordt een uitgebreid verslag gemaakt over het verleden van het kind. Vanaf zwangerschap tot op heden.

Het therapieplan wordt een samenspel tussen ouders, kind en school.

De ouders nemen deel aan de oudergroep. Een dergelijke groep bestaat uit 5 echtparen en men komt één keer in de twee à drie weken bij elkaar.

De data worden van tevoren vastgesteld en de ouders zijn elkaar geheimhouding verschuldigd over het besprokene.

In de oudergroen wordt uitleg gegeven over stotteren, de spraakontwikkeling van het kind enzovoort. Belangrijk is dat de ouders elkaar hun ervaringen vertellen. Zij worden zich hierdoor bewust van hun wijze van omgaan met hun stotterende kind.

Bijvoorbeeld: - Geeft men openlijk opmerkingen aan het kind over zijn stotteren ?

Dit heeft geen zin. Het wijst eerder op akseptatie problemen van de ouders. Dit verhoogt het spanningsveld onder andere.

- Hoe reageert de ouder non-verbaal op het stotteren ?

dige verwijst.

Het idee dat men in deze niet te bezorgd moet doen en dat stotteren meestal van zelf weer overgaat, wordt nog te veel gehoord.

Pas als het "echt" ernstig is geworden, zoekt men deskundige hulp. Het kind is dan inmiddels zich bewust geworden van zijn handicap en gaat foefjes bedenken om het spreken vloeiend te laten verlopen. Bijvoorbeeld met het hoofd opgeheven praten, in de handen knijpen en dergelijke.

Werken deze foefjes niet, dan gaat het kind vermijdingsgedrag vertonen. Het praat niet, zodat anderen niets kan opvallen. Of het spreekt zo kort mogelijk.

Stotteren kan in bepaalde families meer voorkomen. Bepaalde biologische en/of erfelijke factoren spelen hierbij een rol.

Kinderen, die stotteren, zijn vaak motorisch onrustig.

Vooraf de mond motoriek levert problemen op.

Ook zien we bijkomende problemen/symptomen als bedplassen, broekdrukken, nagels bijten enzovoort.

We kunnen dus spreken van een kompleks aan gedragingen, die zorgen baren.

Verloop van de behandeling na de verwijzing:

Allereerst heeft Ineke Mulder - Harmsen een gesprek met de ouders zonder het kind. Het doel van dit gesprek is:

- uitleg over de therapie,
- informatie en dokumentatie,
- literatuur,
- een telefoonnummer van een moeder van de oudergroep.

Pas als de ouders na deze informatie besluiten om door te

op zich gaat nemen.

Op ons, de volwassenen, komt het in de eerste plaats aan.

Ik wil besluiten met een citaat van Maria Montessori, de grote hervormster van opvoeding en onderwijs.

Zij zegt: De mensheid is nog niet gereed voor de revolutie waarnaar het zo vurig verlangt; evenmin voor de opbouw van een vreedzame, harmonieuze samenleving waaruit de oorlog is verbannen.

De mens heeft niet voldoende geleerd om de gebeurtenissen in de hand te houden en wordt er dus het slachtoffer van.

Edele gedachten, grote gevoelens, heeft men altijd weten te verwoorden; maar oorlogen zijn niet opgehouden. Mocht er redding en hulp komen, dan komt zij van het kind, want het kind is de bouwer van de mens en daardoor de bouwer van de samenleving.

Het kind is begiftigd met een innerlijke kracht, die ons naar een lichtende toekomst kan voeren. De opvoeding moet nieuwe wegen inslaan - probeerend de krachten in de mens vrij te maken.

De grootheid van de menselijke persoonlijkheid begint al bij de geboorte.

Opvoeders zijn uiterst belangrijk voor het land en de wereld. Niet in dienst van enige politieke of sociale geloofsopvatting behoort de opvoeder te werken, maar juist ten dienste van de volledige mens, in staat zijnd in vrijheid een zelfgedisciplineerde wil uit te oefenen en te oordelen zonder vooroordeel en angst.

Verslag van de lezing d.d. 23 januari 1988:

EEN STOTTERTHERAPIE OP I.P.BASIS.

Door: Ineke Mulder - Harmsen.

Stotteren... Wat is dat eigenlijk?

(Uit de folder van de Stichting tot Voorlichting over Stotteren. Postbus 119. 3500 AC Utrecht.)

Stotteren is een complex verschijnsel. Behalve uit de duidelijk waarneembare symptomen - datgene wat je hoort en ziet - bestaat stotteren veelal uit een hele wereld van emoties en gedachten.

De buitenkant van het stotteren.

Wat hoor je aan iemand, die stottert?

- Hij of zij:
- herhaalt woorden, lettergrepen en letters,
  - houdt klanken vast (blokkades) of verlengt ze,
  - maakt soms bijgeluiden zoals klikjes en snikjes,
  - gebruikt stopwoorden en onverwachte pauzes.

Wat zie je aan iemand, die stottert?

- Hij of zij:
- maakt gespannen bewegingen met tong, lippen, kaken of andere gezichtsspieren (bijvoorbeeld neusvleugels),
  - heeft een onregelmatige ademhaling,
  - maakt bewegingen met hoofd, armen en benen,
  - vermijdt oogkontakt,
  - krijgt een rood hoofd.

Deze kinderen praten vaak monotoon en slecht gearticuleert.

Toen Ineke Mulder - Harmsen zich in Tietjerk verstigde als logopediste, bleek daar een grote behoefte te bestaan aan logopedie. Er werden in allerlei leeftijden kinderen aangemeld, die stotterden. En omdat zij pas startte, gebeurde het nogal eens dat zij niet de eenvoudigste situaties ter behandeling kreeg.

Vanuit die situatie groeide bij haar de behoefte aan bijscholing en supervisie en ontstond een kontakt met Els Versteeg.

Gaander weg voelde ze behoefte haar werkwijze om te zetten en zich niet alleen te richten op het kind met een spraakprobleem. Zij ging zich ook richten op de opvoeders van het kind. Zijn ouders en de leerkrachten op school.

Soms zelfs komt het kind niet eens aan logopedie toe, maar is ondersteuning van de ouders via de "Dreikursmethode" voldoende om de gewenste verandering te weeg te brengen. De opvoeders nemen immers in het leven van elk kind een centrale plaats in.

Stotteren is te zien als een hulproep van het kind. Met name van het kind, dat meent niet te voldoen aan de verwachtingen van zijn omgeving. Hierdoor raakt het in een benaarde spanning. Die spanning verstoort een vloeiende ademhaling en het kind gaat stotteren.

Een verkrampte ademhaling beïnvloedt dus het spreken, zodat het niet vloeiend of in de goede toonaard gebeurt. Meestal zoeken ouders pas hulp, als het symptoom ernstig is geworden. De gebruikelijke weg is dan naar de huisarts, die lang niet altijd op dit gebied tijdig naar een deskun-

hem niet in verlegenheid te brengen.

De stotteraar denkt dat de luisteraar toch niet geïnteresseerd is in wat hij te zeggen heeft en durft er helemaal niet meer over te beginnen.

Onenheid over het stotteren kan daarom veel vervelende gevoelens en gedachten voorkomen.

Literatuur:

Onderstaande brochures zijn te bestellen door overmaking van het genoemde bedrag onder vermelding van het betreffende bestelnummer op postgironummer: 4151089 of op rekeningnr.: 25.72.83.331 van Bank Mees en Hope te Den Haag, beide t.n.v. de S.V.S. te Den Haag.

nr. 101 Brochure: "Een overzicht van stottertherapieën in Nederland" S.V.S., Utrecht, 1984; prijs f 7,50

nr. 102 Brochure: "Stotteren, wat is het, hoe komt het en wat kan je er aan doen?" S.V.S., Utrecht, 1983; prijs f 7,50

nr. 202 "Stottert mijn kind?" een handleiding voor ouders. Uit het amerikaans vertaald, De Horstink Amersfoort, 1984; prijs f 5,00

En nu de lezing van Ineke Mulder - Harmsen:

Bij het stotterende kind vallen bepaalde lichamelijke symptomen direkt op:

- 1) Bij het moeite doen om te spreken, zien we vaak het lichaam mee bewegen,
- 2) De mondmotoriek is vaak heel slecht ontwikkeld,
- 3) De zogehete "ademgolf."

Emoties en gedachten.

Emoties en gedachten, die aan het stotteren ten grondslag liggen zijn onder meer:

- de angst voor het stotteren en voor de afkeurende reacties van anderen,
- de schaamte- en schuldgevoelens door het falen in het vloeiend spreken,
- de gevoelens van frustratie, agressie, minderwaardigheid, enzovoort.

Stotteren is datgene wat de stotteraar doet om niet te stotteren.

Een stotteraar accentueert vaak niet van zichzelf dat hij stottert: hij mag van zichzelf niet stotteren. Hij eist van zichzelf dat hij net zo vloeiend spreekt als anderen. Om naar zichzelf en anderen te doen voorkomen alsof hij een vloeiend sprekend persoon is, zal hij zoveel mogelijk proberen te voorkomen dat hij stottert. Om "stotters" zoveel mogelijk te vermijden, gebruikt hij allerlei middel-tjes: hij vermijdt moeilijke woorden, gebruikt synoniemen, vormt goed geformuleerde zinnen halverwege om opdat hij zo een moeilijk woord niet hoeft uit te spreken, gebruikt stonwoordjes en overbodige aanloop- en tussenwoorden om "moeilijke" klanken uit te stellen. In het ergste geval houdt hij gewoon zijn mond dicht en probeert spreek-situaties te ontlopen, met alle mogelijke gevolgen van dien (slechte beurten op school, weinig vrienden, sociaal isolement, enz.).

Al deze truuksjes helpen een tijdje, maar worden dan een gewoonte en helpen dan niet meer. Het proces begint weer

van voren af aan met een volgend foefje. Het spreken van de stotteraar zit op den duur dan ook vol met truukjes en middeljes om maar niet te stotteren.

Stotteren kan dan ook worden beschouwd als datgene wat de stotteraar doet om zijn (uiterlijke) stotteren te proberen te verbergen.

Die uiterlijke stotterverschijnselen vormen het topje van de ijsberg: al die gevoelens en gedachten die in de stotteraar omgaan, blijven onzichtbaar voor de buitenwereld, maar zorgen er echter voor dat de stotteraar blijft stotteren.

De negatieve stottercirkel.

Als we naar een stottermoment kijken, komen alle verschillende kanten van het stotteren daarin terug.

Eerst zijn er allemaal negatieve gedachten en gevoelens, de wil (de eis) om niet te stotteren en de verwachting dat het weer mis zal gaan.

Dit alles gaat genaard met lichamelijke onrust en spanning. Deze spanning heeft weer invloed op de ademhaling. Een onrustige ademhaling en spierspanning leiden vanzelf tot stotteren.

Dat stotteren draagt weer bij tot het versterken van de negatieve gedachten en gevoelens.

Zo is de cirkel weer rond en zijn alle voorwaarden weer aanwezig om in volgende spreesituaties weer of nog erger te stotteren.

Verskil in stottergedrag.

Er zijn weinig stoornissen die zo wisselvallig zijn en in

zulke verschillende maten voorkomen als stotteren. Spreken met bekenden geeft de stotteraar minder spanning dan spreken met onbekenden.

Telefoneren of spreken in een groep betekent voor velen extra spanning (en erger stotteren). Ook tussen stotteraars onderling bestaan grote verschillen in spreekgedrag. Het eerder genoemde vermijdingsgedrag en negatieve zelfbeeld komen niet bij iedere stotteraar in gelijke mate voor. Bij sommige speelt angst een veel grotere rol dan bij anderen en zullen ze vaak hun mond houden of op een ingehouden manier praten. Bij anderen is het stotteren agressiever, meer naar buiten gericht en duidelijker hoorbaar.

Er zijn grote verschillen aan te geven in het stotteren van volwassenen en het stotteren van kinderen.

Jonge kinderen zijn zich vaak nog niet van hun stotteren bewust, waardoor ook emoties (als angst) en een negatief zelfbeeld nog niet zo'n rol spelen als bij volwassenen. Pas op zekere leeftijd wordt het kind er zich van bewust dat het "fout" praat, terwijl het juist zo graag "goed" wil praten. Het krijgt zodoende angst voor het stotteren en begint bang te worden om te spreken. En als het kind eenmaal zo ver is, dan is het aardig op weg om een echte stotteraar te worden.

Openheid is belangrijk.

Het grootste probleem met stotteren is dat het zo'n verzwegen onderwerp is, waar veel onwetendheid over heerst. De luisteraar durft er niet over te praten, omdat hij denkt dat de stotteraar dat vervelend zal vinden. En kijkt bovendien de andere kant op als de stotteraar praat om